

Aquestes tres situacions de les empreses —en etapes diverses del seu cicle vital— requereixen instruments financers diferents. Cal tenir en compte que estem parlant d'un dels tres pilars del concepte «empresa» —el coneixement, el capital, el treball— que, al nostre entorn, ha quedat a bastament demostrat que són elements que qui els proveeix millor és l'entorn privat, amb un mínim d'interferències. No obstant, també en aquest tema succeeix que l'entorn privat té a voltes ineficiències que justifiquen una intervenció pública per aconseguir determinats objectius d'interès general. A Catalunya, la Generalitat es va sentir obligada a actuar en les següents línies:

— Fase incipient: capital risc, *bussiness angels*, trampolins tecnològics, i xarxa d'inversors privats, especialment en relació a empreses de base tecnològica. Les descriurem amb més detall al capítol sobre innovació.

— Expansió empresarial. Institut Català de Finances, programa ARC (recerca de capital), línies de finançament preferent (convenis amb bancs o caixes), i capital risc, principalment en relació a internacionalització.

— Empreses en dificultats: ICF, i excepcionalment participació en el capital, o cerca de socis o compradors.

Vegem en què es concretaven aquestes actuacions.

3.2 El Programa ARC

El conjunt d'observacions i idees que s'han exposat en relació al finançament d'empreses, van portar el 1996 a la creació del programa ARC (Assessorament per a la Recerca de Capital), pel desenvolupament i execució del qual es creà una petita unitat operativa al CIDEM. L'objectiu genèric del programa era incidir sobre l'actitud general del sistema productiu català cap als temes relatius a la política de capitalització de les empreses. En el fons es tractava de modificar les actituds tradicionals i molt arrelades que impedièn, tal i com entenia el Govern, el creixement ben finançat de moltes i potencialment molt bones empreses.

Naturalment un objectiu més immediat era acompanyar a les empreses que volguessin fer-ho en el procés de millorar la seva capitalització, però s'era perfectament conscient de les limitacions pròpies d'un programa públic d'aquest tipus i se sabia que l'impacte quantitatiu directe no podia ser molt gran. No obstant es confià en l'efecte demostració; si efectivament era possible generar un nombre raonable d'exemples positius, s'aconseguiria obrir els ulls a molta gent, tant als empresaris com als proveïdors de recursos de capital, és a dir, ampliar i estimular un mercat quasi inexistent.

Els objectius concrets del programa ARC establiren les següents línies d'acció:

- Assessorar en l'elaboració de l'estratègia financera de l'empresa i en la preparació d'un pla d'actuació.
- Contribuir a dissenyar, d'acord amb la idiosincràsia i preferències de l'empresari, l'estructura de passiu adequada pel seu pla estratègic.
- Participar activament en la recerca dels recursos de capitals necessaris.
- Seguir l'evolució de l'empresa i reiniciar el procés en vista de les noves fases de creixement.
- Ampliar tant com fos possible la presència i activitat a Catalunya d'operadors de capital de risc i d'inversió.

El programa se centrava en empreses, domiciliades a Catalunya, existents o de nova creació, les necessitats de capital de les quals s'originessin per processos de:

- Creixement: inversions en actius fixos i en actius circulants.
- Inversions derivades d'estratègies d'I + D + i.
- Internacionalització.
- Substitució d'accionista.
- MBO i MBI, és a dir processos de compra d'accions per part d'equips directius.
- Successió en la propietat de l'empresa.

Els mètodes d'actuació foren molt variats i en tot cas marcats substancialment pels objectius de: difusió d'idees, generació d'e-

xemples d'operacions tancades, ampliació del número d'operadors.

Per un costat es llançaren els anomenats Fòrums d'Inversió que permeteren difondre els objectius d'ARC. En aquests es presentaren sistemàticament els mètodes de treball, oportunitats i resultats.

A l'any 2001 es creà, amb l'objectiu de millorar l'especificitat de les actuacions, un subprograma anomenat *Servei de Capital Innovació* (*Servei CI*), centrat específicament en aquelles operacions relacionades amb empreses innovadores amb menys de tres anys d'existència. Això permeté tractar especialitzadament aquests casos, que plantegen necessitats molt diferenciades.

El quadre següent especifica per anys el nombre d'empreses amb les que es treballà fins a l'any 2004.

Any	Servei ARC	Servei CI
1999	28	-
2000	54	-
2001	60	41
2002	57	129
2003	50	195
2004	52	372

Pel que es refereix als inversors, els serveis que s'oferiren foren:

- Participació en els Fons d'Inversió.
- Reunions restringides de l'anomenat club de l'Inversor per assistir a presentacions de projectes i intercanviar experiències.
- Recolzament per facilitar negociacions.
- Presentació d'oportunitats d'inversió.
- Seguiment d'operacions tancades.

El rang d'inversors era ampli, abastant: societats i fons de capital risc, agències de valors, consultors i assessors, i inversors privats (*Business Angels*).

A la taula següent es donen les xifres més importants relatives a les operacions tancades en el període 2000-2004.

Any	2000	2001	2002	2003	2004
Nombre d'operacions tancades	13	23	30	34	32
Imports					
invertits (€)	84.364.524	19.116.000	17.778.892	9.972.000	15.290.000
% empreses*	24,07 %	19,33 %	16,13%	13,88 %	7,55%
% inversors**		9,91 %	10,68%	10,24%	7,73%
* (Operacions tancades/empreses actives)					
** (Operacions tancades/oferta activa)					

Es pot observar que el nombre d'operacions tancades es va estabilitzar al voltant de 30 per any. Podem afirmar que l'objectiu de difusió de les noves idees, i pràctiques, relatives a polítiques de capitalització avançades fou assolit, encara que estiguéssim lluny d'aconseguir que el gruix del món empresarial català se situés, en aquest tema, al nivell dels nostres competidors. Aquest és un assumpte en el qual cal continuar treballant i sobretot és necessari no pervertir l'objectiu. Amb això el que es vol dir és que no s'ha d'intentar que la iniciativa pública obtingui grans volums en aquesta activitat, sinó que difongui les idees i les millors pràctiques en la capitalització de les empreses. Dit d'una altra manera, encara que l'organisme públic ARC ha actuat sempre com a difusor, iniciador i facilitador d'operacions, i no com a proveïdor de capital, mai se li va donar la consigna d'intentar ser exclusiu; no es tractava de substituir l'actuació dels agents privats en aquest mercat, sinó d'estimular-lo i fer-lo créixer. En aquest sentit l'èxit d'ARC consistiria en què arribés a ser innecessari.

A l'apartat sobre innovació detallarem les iniciatives de foment de la incorporació d'R+D+i a les empreses i al suport a les iniciatives empresarials que es generen al voltant de productes o serveis derivats de la innovació tecnològica. És evident que normalment existeix, en aquestes iniciatives, una necessitat específica de capitalització. També es generaren activitats, com els anomenats Trampolins Tecnològics creats a iniciativa del Govern català en col·laboració amb pràcticament totes les universitats i escoles de negocis de Catalunya.

Un altra iniciativa de difusió fou la que es començà a desenvolupar a l'any 2003; l'anomenat programa XIP 2004 (XIP: xarxa d'inversors privats). Aquest programa consistia en la creació d'una xarxa d'inversors orientada a les inversions en activitats naixents d'alt potencial tecnològic. La xarxa d'inversors privats es composava en aquell moment de:

Xarxa	Entitat	Data del començament de l'activitat
XIP IMPEN	IMPEM	Febrer del 2005
BAXI	Programa Innova — UPC	Gener del 2004
XIP La Salle	La Salle	Gener del 2005
XIP UAB	U. Autònoma de Barcelona	2005
XIP AIJEC	AIJEC	Febrer del 2005
XARXAP	Alta Partners	Gener del 2004
XIP ESADE	ESADE	Febrer del 2005
XIP IESE	IESE	Desembre del 2003
XIP PIMEC	PIMEC	2005
XIP UdG	U. de Girona	2005

Es poden sintetitzar els resultats del programa XIP fins el 2004 amb les següents xifres:

- 804 empreses ateses.
- 572 persones o entitats actives en la capitalització.
- 41 operacions tancades.
- 18,8 milions d'euros de capitalització total.

3.3 L'Institut Català de Finances (ICF)

La intenció de potenciar l'acció de la Generalitat en un àmbit d'influència directa sobre el foment de la plena ocupació i sobre el desenvolupament econòmic i social, va ser el motiu de la creació de l'ICF per Llei 2/1985 de 14 de gener. Per a dur a terme l'activitat per la qual fou creat l'ICF, també estava capacitat per a signar convenis amb d'altres